

BACHELOROPPGAVE

Du skal ikke tro, du skal vite!

Holdninger og kunnskaper rundt barnevernssamarbeid i barnehagen

av

Kandidatnummer: 9 - Trude Holm

Kandidatnummer: 13 - Bodil Helen Fauske

Førskolelærerutdanning

SF3-312

Mai 2014

Avtale om elektronisk publisering i Høgskulen i Sogn og Fjordane sitt institusjonelle arkiv (Brage)

Jeg gir med dette Høgskulen i Sogn og Fjordane tillatelse til å publisere oppgaven (Skriv inn tittel) i Brage hvis karakteren A eller B er oppnådd.

Jeg garanterer at jeg er opphavsperson til oppgaven, sammen med eventuelle medforfattere. Opphavsrettslig beskyttet materiale er brukt med skriftlig tillatelse.

Jeg garanterer at oppgaven ikke inneholder materiale som kan stride mot gjeldende norsk rett.

Ved gruppeinnlevering må alle i gruppa samtykke i avtalen.

Fyll inn kandidatnummer og navn og sett kryss:

Kandidatnummer: 9 - Trude Holm

JA X NEI__

Kandidatnummer: 13 - Bodil Helen Fauske

JA X NEI__

Innhold

1.0 Innledning	5
1.1 Begrepsavklaring	6
1.1.1 Holdninger	6
1.1.2 Samarbeid	6
2.0 Metode	7
2.1 Kvalitativt og kvantitativt design	7
2.2 Individuelle intervju	7
2.2.1 Valg av informanter	8
2.2.2 Generalisering	8
2.2.3 Pilotstudiet	9
2.2.4 Vurdering av intervjuene og feilkilder	9
2.3 Fokusgruppeintervju	9
2.3.1 Valg av gruppedeltakere	10
2.3.2 Generalisering	10
2.3.3 Pilotstudiet	10
2.3.4 Vurdering av intervjuet og feilkilder	10
2.4 Validitet og reliabilitet	11
2.5 Analyse av funn	12
3.0 Teori	13
3.1 Rammeplan og loverk	13
3.2 Hvordan skape et godt grunnlag for foreldresamarbeid?	13
3.3 Samarbeid mellom hjemmet og barnehagen	15
3.4 Barnevernet og barnehagen	16
3.5 Samarbeid mellom hjemmet og barnehagen med barnevernet	17
3.6 Når samarbeidet mellom partene hindres	18
4.0 Empiri	20
4.1 Informant 1	20
4.2 Informant 2	21
4.3 Informant 3	21
4.4 Informant 4	22
4.5 Fokusgruppeintervjuet	23

5.0 Drøfting	26
5.1 Samarbeid mellom barnehage og hjem	26
5.2 Informasjon om og samarbeid med barnevernet og andre hjelpende instanser	27
5.3 Hvordan påvirke foreldrenes holdninger?	29
5.4 Hvor kommer kunnskapen fra?	30
5.5 Den pedagogiske lederens ansvar	30
6.0 Avslutning	33
7.0 Litteraturliste	35
8.0 Vedlegg	37
8.1 Vedlegg 1: Intervjuguide til foreldreintervju	37
8.2 Vedlegg 2: Intervjuguide til fokusgruppeintervju	38
8.3 Vedlegg 3: Skriv til informantene	39
8.3.1 Intervju til bacheloroppgave	39
8.3.2 Fokusgruppeintervju	40

Du skal ikke tro, du skal vite!

Holdninger og kunnskaper rundt barnevernssamarbeid i barnehagen

1.0 Innledning

Samarbeid mellom barnehage og foreldre har stor betydning for barns tilpasning og utvikling (Drugli og Onsøyen, 2010). I de fleste tilfeller fungerer samarbeidet bra, men det er likevel slik at dette samarbeidet noen ganger kan stoppe opp og bli vanskelig. I slike situasjoner kan det være riktig at barnehagen og foreldrene sammen søker hjelp og veiledning av instanser utenfor barnehagen (Eriksen og Germeten, 2012). Rammeplanen for barnehagen innhold og oppgaver påpeker at dersom barn og foreldre skal få et helhetlig tilbud for barnas beste, kreves det at barnehagen samarbeider med eksterne instanser (KD, 2011).

Gjennom studiet vårt ved Førskolelærerutdanningen har vi opparbeidet oss noe kunnskap om barnevernet som en samarbeidspartner med barnehagen. Vi tilegnet oss blant annet kunnskap om lovverket rundt dette arbeidet, og hvordan dette samarbeidet bør være mellom barnehagen og barnevernet. Ut i fra denne introduksjonen skapte det mer nysgjerrighet og ubesvarte spørsmål hos oss, og dette dannet grunnlaget for hva vi ville forske videre på i denne oppgaven.

I denne oppgaven har vi tatt for oss barnehagen og foreldrenes samarbeid med barnevernet. Vi vil legge fokus på foreldrenes kunnskaper og holdninger ovenfor barnevernet, og hvordan en som pedagogisk leder kan arbeide med dette samarbeidet i barnehagen. Vi utarbeidet en problemstilling blant annet ut i fra en forestilling om at det er mye negativitet og redsel ovenfor barnevernet hos foreldre i barnehagen. Dette trodde vi blant annet kunne komme av mangel på kunnskap og informasjonsgivning om temaet fra personalet i barnehagen. Vil vi se nærmere på hvordan en kan informere og samarbeide med foreldre på en best mulig måte, for å skape et positivt syn på instansen for foreldre. Vår problemstilling er:

Hvilke kunnskaper og holdninger har foreldre i barnehagen om samarbeid med barnevernet, og hvordan kan en som pedagogisk leder bidra til et positivt syn på tjenesten som en hjelpende instans?

I starten av oppgaven vil vi introdusere vårt valg av metode for innsamling av aktuelle data til problemstillingen, før vi legger frem relevant teori om blant annet barnehagens rammer og lovverk, foreldresamarbeid i barnehagen og samarbeid med barnevernet. Deretter vil vi presentere funnene og drøfte disse opp mot teorien, før vi til slutt kommer med en konklusjon og avslutning.

1.1 Begrepsavklaring

I denne delen av oppgaven vil vi presentere og forklare sentrale begreper som blir brukt i problemstillingen og videre i oppgaven. Vi vil her greie ut om begrepene *holdninger* og *samarbeid*, og forklare hva vi legger i begrepene i denne oppgaven.

1.1.1 Holdninger

Begrepet *holdning* kan defineres slik: «*En holdning refererer til en relativt varig handlingstendens, som er relatert til mennesker, objekter, situasjoner eller fenomener*» (Skogen, 2013, s.105-106). Ordet *tendens* er ikke nødvendigvis indikert til handling, men til muligheten eller sannsynligheten for at handling er til stede. Disse tendensene kan være relativt varige, og kan derfor ikke forandres over natten. Visse holdninger kan være så integrert i oss, og derfor være svært motstandsdyktige mot endring, slik at de nesten ikke kan la seg endre. Disse holdningene kalles gjerne fordommer (Skogen, 2013). I denne oppgaven ser vi på holdninger som et resultat av erfaring og/eller læring. Disse erfaringene omfatter læringshistorien vår, som i denne sammenheng betyr at holdningene våre kommer frem gjennom blant annet oppdragelse, barnehageerfaring, påvirkning fra venner/familie, yrkespraksis, påvirkning fra medier og lignende (Skogen, 2013). Disse holdningene etableres over lengre tid, og gjenspeiler delvis det miljøet vi har vokst opp i. Holdningsbegrepet består av tre ulike komponenter, som innebærer at vi vet og føler noe om det vi har holdning til. Begrepet består derfor av en kognitiv komponent (kunnskap) og en følelsesmessig komponent (det å like eller mislike), og summen av disse komponentene utgjør selve holdningen (Skogen, 2013).

1.1.2 Samarbeid

Birthe Ravn (1995, i Glaser, 2013) forklarer *samarbeid* som «*et forhold mellom mennesker som i respekt for hverandres forskjellige kunnskaper, ferdigheter, egenskaper og holdninger arbeider mot samme mål på grunnlag av en felles sum av ressurser*» (Glaser, 2013, s. 204). Dette samarbeidet bygger på gjensidig tillit og på felles ansvarsfølelse hos de deltakende partene, og det skal hvile på et likeverdig forhold. I denne oppgaven omhandler begrepet *foreldresamarbeid* det samarbeidet en har mot et felles mål for barnets beste (Glaser, 2013).

2.0 Metode

Aubert (Aubert 1985, i Dalland, 2012) formulerer en metode som «*en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til en ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med arsenalet av metoder*» (Dalland, 2012, s. 196). For å skaffe seg gode data og se på spørsmålet på en faglig interessant måte, velger en seg én bestemt metode (Dalland, 2012). I dette kapitlet vil vi beskrive fremgangsmåten vi har valgt for å innhente relevant data til vår problemstilling. Vi vil beskrive hvilke valg og hvorfor vi har foretatt de valgene vi har tatt i prosessen, og hvordan dette har påvirket oppgaven i både positiv og negativ retning. Vi vil også legge frem hvordan vi har bearbeidet og analysert funnene våre.

2.1 Kvalitativt og kvantitativt design

Metode kan deles inn to, kvantitativt og kvalitativt design (Jacobsen, 2010). Kvantitativt design er en metode der en får resultater i form av målbare data (Dalland, 2012). Denne metoden har en fremgangsmåte som er fastlagt på forhånd og som må følges nøye. Kvalitativt design derimot, er en metode som fanger opp meninger og opplevelser som ikke er målbare. Begge metodene gir oss en bedre måte å forstå det miljøet en lever i (Dalland, 2012). Vi valgte å bruke et kvalitativt design fordi resultatene og informasjonen vi søkte, ikke er målbare og baserer seg på erfaringer og meninger. En svakhet ved denne metoden kan være at designet er ressurskrevende. Prosessen tar gjerne lang tid, og dersom en har begrensede ressurser blir en ofte nødt til å nøye seg med få informanter (Jacobsen, 2010). Likevel kan en av den kvalitative metodens sterke sider være at designet gjerne har et fåtall av enheter, og dette gir nærhet mellom undersøker og informant. Dette kan skape et godt utgangspunkt for å komme «under huden» på den som intervjues, noe som også er avgjørende med tanke på vår problemstilling hvor det er viktig å få tak på informantens egne holdninger og kunnskaper. Sett ut i fra dette valgte vi kvalitativ design, og for å finne tilfredsstillende svar på problemstillingen valgte vi å bruke to metoder innenfor designet, individuelle intervju og fokusgruppeintervju. Vi vil videre i kapitlet presentere metodene, og hvordan vi har arbeidet ut i fra disse for å innhente relevant data til problemstillingen.

2.2 Individuelle intervju

Vi valgte individuelle intervju blant annet fordi informanten ikke trenger å ta hensyn til andre i intervjuprosessen, og kan legge frem egne oppfatninger og meninger upåvirket ut i fra spørsmålene (Jacobsen, 2010). Slike intervju kan skape en en-til-en-relasjon som kan være et godt utgangspunkt for tillit, som igjen kan føre til åpenhet, noe som var svært sentralt for våre funn. Videre bør intervjuet derfor legge opp til at informanten kan komme med egne oppfatninger og

meninger. Av den grunn valgte vi denne metoden fordi det ville belyse enkeltpersoners oppfatninger og meninger (Jacobsen, 2010), som også er utgangspunktet i problemstillingen.

Metoden vi brukte innebar en intervjuguide, dette er en skriftlig mal som ledet oss gjennom intervjuet (Dalland, 2012). Her utarbeides en oversikt over hvilke tema en skal følge under intervjuet, for å sikre at en er innom de viktige temaene som en ønsker å belyse (Jacobsen, 2010). Med andre ord valgte vi å utarbeide et intervju med pre-strukturert form. Enkelte har hevdet at denne struktureringen fører til at undersøkeren beveger seg bort fra den kvalitative metoden, fordi det skaper en form for lukking av datainnsamlingen. På den andre siden kan undersøkelser uten en slik strukturering skape så komplekse data, at analyseprosessen blir svært krevende (Jacobsen, 2010). Vi valgte å dele intervjuguiden i tre ulike temaer, *bakgrunn, kunnskaper og opplevelser og syn*, med ferdigstilte og fullstendige spørsmål til hvert tema (Vedlegg 1). Vi la mest vekt på de to sistnevnte temaene, men det var likevel viktig og interessant å få med informantenes bakgrunn, for videre drøfting opp mot teorien og funnene i fokusgruppeintervjuet. Intervjuguiden var bygget opp av avgrensede spørsmål, som skulle legge til rette for spontane og uventede svar ut i fra enkeltpersonenes erfaringer og kunnskaper (Dalland, 2012).

2.2.1 Valg av informanter

Noe av det sentrale ved kvalitative undersøkelser er at informantene gir god og interessant informasjon, sett opp mot problemstillingen (Jacobsen, 2010). Utvalget av informanter bør av den grunn være strategisk. Før vi gikk i gang med intervjuene satte vi derfor opp sentrale retningslinjer for å avgrense valg av informanter og likestille deres utgangspunkt. For å belyse første del av problemstillingen og finne relevante data, valgte vi å intervjuer førstegangsforeldre med barn i barnehagen. Dette var fordi vi ville gjøre foreldrenes utgangspunkt like med tanke på erfaring og informasjon via barnehagen. Videre valgte vi fire foreldre fra ulike barnehager, fordi vi ville finne ut hvordan informasjonsgivningen er rundt temaet i de forskjellige barnehagene. Av etiske hensyn var det viktig at foreldrene ikke hadde hatt kontakt med barnevernet med sitt barn. Dette var fordi informantene ikke skulle føle seg støtt eller bli for følelsesmessig innblandet, fordi temaet i problemstillingen kan oppleves som sensitivt for enkelte.

2.2.2 Generalisering

Dalland (Dalland, 2012) forklarer generalisering ved at funnene fra undersøkelsen med stor sannsynlighet kan gjelde for hele populasjonen. En forutsetning for at en kan generalisere er at informantgruppen er representativ. På grunn av få informanter i vår undersøkelse, kan vi ikke si at utvalget er generaliserbart. Dette vil si at det gjelder for den gruppen av informanter vi har intervjuet, men ikke nødvendigvis for større grupper.

2.2.3 Pilotstudiet

Før vi utførte de aktuelle intervjuene til oppgaven, utførte vi et pilotstudie på en informant i den reelle informantgruppen. Dette er en forundersøkelse som kan være med på å øke gyldigheten til hovedundersøkelsen ved at en blir klarere på hvilke spørsmål en skal stille (Jacobsen, 2010). Vi opplevde tidlig i pilotstudiet at informanten hadde manglende kunnskap om barnevernet, og spørsmålene vi hadde formulert ble derfor for åpne og vanskelige å svare på. Etter utført pilotstudie valgte vi å forandre intervjuguiden svært mye for å skape en bedre situasjon, spesielt for informanten. Vi endret derfor spørsmålmengden fra fjorten til åtte spørsmål, og gjorde de mer avgrenset og lukket. Vi valgte heller å legge inn oppfølgingsspørsmål for at de informantene som eventuelt hadde kunnskap om temaet, kunne få utdype dette. Videre tilpasset vi ordvalgene og setningsformuleringene, for å gjøre spørsmålene mer tydelige og etisk forsvarlige enn de tidligere spørsmålene.

2.2.4 Vurdering av intervjuene og feilkilder

Tre av intervjuene foregikk i barnehagen informanten var tilknyttet som forelder, og det siste var på et grupperom uten tilknytning til barnehagen. I alle intervjuene sørget vi for et eget grupperom med bord og stoler for å skape en god konteksteffekt og atmosfære (Jacobsen, 2010). Forandringer fra pilotstudiet førte til bedre intervjuereffekt ved at vi fikk en positiv flyt, og ved hjelp av intervjuguiden stoppet ikke intervjuene opp. Vi opplevde at tidsrammene ble svært varierte ut i fra kunnskapen og erfaringen foreldrene hadde om temaet. I et av intervjuene ble intervjuet avbrutt utenifra, som videre skapte et tidspress vi selv merket påvirket oss, og dette kan ha fått innvirkning på informantens svar og konsentrasjon. Alle intervjuene foregikk ut i fra foreldrenes ønske om tidspunkt, derfor ble ingen av intervjuene påvirket av denne typen tidspress. Den ene informanten hadde med seg et spedbarn i intervjurommet, noe som kan ha påvirket både situasjonen og svarene.

2.3 Fokusgruppeintervju

Et fokusgruppeintervju er et intervju der en samler flere mennesker til diskusjon og samtale om et eller flere temaer (Jacobsen, 2010). Deltakerne i gruppen svarer på spørsmål fra intervjueren, stiller spørsmål til andre i gruppen og svarer på de ulike spørsmålene. Denne typen intervju er et godt hjelpemiddel når det er et relativt avgrenset tema som kan starte en tankeprosess, der hver enkelt deltaker bearbeider egne erfaringer i løpet av intervjuet. Resultater en får ut av gruppeintervjuer er et produkt av gruppeprosesser, fordi gruppen ofte utvikler en felles forståelse av temaet (Jacobsen 2010). Fokusgruppeintervju egner seg godt for å finne eventuelle enigheter og uenigheter mellom gruppedeltakere. En svakhet ved gruppeintervjuer er at dersom en undersøger store temaer kan selve intervjuet ha en tendens til å flyte mer ut enn det som er relevant for funnene. Dette kan føre til at svarene blir vanskeligere å analysere (Jacobsen, 2010).

2.3.1 Valg av gruppedeltakere

Som i individuelle intervju var også her valg av deltakere viktig for resultatet i intervjuet. I utvalget av deltakere i et gruppeintervju må alle som deltar ha et minstemål av fellesopplevelser (Jacobsen, 2010). Dette kalles for kontrollegenskaper og omhandler deltakernes fellesegenskaper. På grunn av dette satte vi to retningslinjer for utvalget, hvor det ene var at alle var utdannet førskolelærere. Dette var fordi vi ønsket at alle skulle ha likt faglig utgangspunkt, og ha kunnskap om barnevernet gjennom utdanningen. I tillegg baserer en del av problemstillingen seg på hvordan en som pedagogisk leder kan bidra til et positivt syn, og derfor var det viktig at deltakerne hadde bakgrunnen til å kunne sette seg inn i en slik rolle. Det andre kravet var at pedagogene skulle være representert fra samme barnehagen, for muligens å lettere skape trygghet og en åpen dialog mellom deltakerne.

2.3.2 Generalisering

I fokusgruppeintervjuet intervjuet vi et lite utvalg med pedagoger i én barnehage, og ut i fra at dette utgjør et lite utvalg i fra én barnehage, kan vi ikke si at funnene er generaliserbare. Dersom intervjuet hadde vært utført i en annen barnehage med andre pedagoger, kunne funnene og undersøkelsen fått et annet utfall.

2.3.3 Pilotstudiet

Også denne metoden innebar en form for intervjuguide. Til pilotintervjuet utarbeidet vi en reel case hvor deltakerne skulle diskutere videre løsning og fremgangsmåte på utfordringen. Da gruppen hadde lest casen og oppgaven, oppdaget vi at vi hadde gjort ordvalg og oppgaveformuleringen på en ugunstig måte. Ut i fra disse erfaringene valgte vi å endre betydelig på intervjuguiden, før vi utførte det aktuelle fokusgruppeintervjuet. Vi valgte å endre intervjuguiden ved å legge frem en faglig introduksjon til oppgaven, som var tatt ut av rammeplanen, etterfulgt av en påstand med underspørsmål, i stedet for en case (Vedlegg 2). I det aktuelle intervjuet utnevnte vi en ordstyrer i gruppen, slik at vi som intervjuere ikke skulle ha noe delaktighet i prosessen hvor vi kunne påvirke svarene. En annen sentral grunn var at vi ville sørge for at alle deltakerne fikk komme med meninger og synspunkter. Endringene vi gjorde fra pilotintervjuet til selve intervjuet fikk positive konsekvenser for funnene våre. Etter å ha gjort om oppgaven fra case til påstand, ble oppgaven mer konkret for gruppedeltakerne, og det skapte mer flyt i diskusjonen. Videre ga det også bedre svar for oss knyttet til problemstillingen, fordi deltakerne lettere klarte å holde seg til temaet og diskutere rundt det som var fastsatt i intervjuguiden.

2.3.4 Vurdering av intervjuet og feilkilder

Intervjuet ble utført på et grupperom i barnehagen gruppedeltakerne tilhørte, og deltakerne var samlet rundt et bord. I et gruppeintervju er rollen til intervjuerne åpen for ulike metoder, og her kan

en skille mellom aktiv og passiv rolle i intervjuprosessen (Jacobsen, 2010). Vi som intervjuere trakk oss tilbake fra gruppen, for ikke å innvirke i prosessen. I en slik passiv rolle starter en diskusjonen ved å introdusere temaet, før en kun lytter og registrerer deltakernes meningsutveksling (Jacobsen, 2010). Dette så ut til å fungere bra, og deltakerne diskuterte godt seg imellom som gruppe. Denne positive erfaringen kan ha kommet av at vi valgte deltakere som kjente hverandre godt, og var vant med å samarbeide tett. Likevel kunne dette ha påvirket i motsatt retning, dersom informantene var for trygge på hverandre. Dette kunne hemmet enkelte i intervjuet til å komme med personlige meninger. Videre kan en av feilkildene i intervjuet ha vært at vi valgte en sterk og dominerende ordstyrer, som kan ha ført til at ikke alle fikk delta like mye i diskusjonene, som vi i utgangspunktet ønsket. En annen feilkilde kan være at gruppen hadde satt av 45 minutter til intervjuet. Noen av deltakerne var derfor svært tidsbevisste gjennom hele intervjuet, noe som kan ha innvirket på konsentrasjonen og svarene. Ideelt sett skal et fokusgruppeintervju bestå av fem eller flere deltakere (Jacobsen, 2010), men barnehagen vi skulle intervju kunne bare stille med fire pedagoger. Dette kan ha påvirket intervjuprosessen og utfallet av diskusjonene. Likevel opplevde vi at flyten i samtalen og diskusjonen var god, og at flere synspunkter og meninger kom frem hos samtlige deltakere.

En ting vi kunne gjort annerledes i fokusgruppeintervjuet, for blant annet å styrke generaliseringen, er at vi kunne intervjuet en større gruppe pedagoger satt sammen fra ulike barnehager. Dersom vi hadde utført dette hadde vi brutt med homogeniteten i gruppen, ved å trekke inn personer som er forskjellige fra hverandre (Jacobsen, 2010). Dette kunne ført til at vi hadde fått frem flere og ulike meninger og kunnskaper i diskusjonene, som igjen kunne fått frem opplevelser og erfaringer fra pedagoger i ulike barnehager. En slik løsning kunne også ha ført til at deltakerne i gruppen hadde vært mer åpne og reflekterte, enn i et intervju hvor deltakerne kjenner hverandre godt og allerede har opparbeidet ulike roller i gruppen.

2.4 Validitet og reliabilitet

Pilotstudiene i begge intervjuformene kan ha styrket reliabiliteten og validiteten. Dette er fordi vi teste gyldigheten av funnene i forundersøkelsen, for så å tilpasse metoden for å finne best mulig relevant data til problemstillingen (Jacobsen, 2010). Ved å utforme en intervjuguide med tilhørende spørsmål som utgangspunkt i intervjuene, kan vi ha økt reliabiliteten ved at en annen forsker kunne gjort nøyaktig den samme undersøkelsen (Larsen, 2007). Likevel kunne vedkommende fått andre svar sett ut i fra at problemstillingen tar utgangspunkt i informantenes egne kunnskaper og holdninger. For å styrke reliabiliteten ytterligere valgte vi å intervju fire foreldre slik at vi kunne se likheter og ulikheter i svarene, som vi også lette etter i problemstillingen. Ved å samle inn slike data kan også dette ha vært med på å styrke validiteten i oppgaven, fordi vi har innhentet relevante funn til vår problemstilling (Larsen, 2007).

I begge intervjumetodene valgte vi å benytte båndopptaker. Ved å bruke dette fikk vi ordrett med alt deltakerne og intervjuobjektene sa, samtidig som vi kunne opprettholde en naturlig samtalekontakt uten notatskriving (Jacobsen, 2010). Ved å bruke båndopptaker kan en styrke oppgaven når det kommer til reliabilitet, ved at funnene blir korrekte og pålitelige (Dalland, 2012). I informasjonsskrivet som vi leverte ut til informantene og deltakerne gjorde vi dem oppmerksomme på bruk av båndopptak, samtidig som vi informerte om anonymitet, taushetsplikt og prosessen i intervjuet (Vedlegg 3). Her informerte vi også om at dersom de var interesserte, kunne deltakerne/informantene lese igjennom det transkriberte intervjuet for godkjenning, og at båndopptakene ville bli slettet etter dette. To av informantene benyttet seg av dette tilbudet og godkjente transkriberingen. Ved å gi informantene denne muligheten, kan det være med på å styrke validiteten, altså gyldigheten i funnene (Dalland, 2012).

2.5 Analyse av funn

Det første vi gjorde etter intervjuene var å transkribere rådata, som er det en direkte sitter igjen med etter gjennomført intervju, ved å skrive av ordrett det som ble sagt på båndopptakeren (Jacobsen, 2010). På denne måten kan en gå gjennom intervjuet i detalj, og oppleve det på nytt (Dalland, 2012). Her la vi også til egne notater fra intervjuene for å skape helhetlig og sammensatt inntrykk. Ved å gjøre dette kan en bevare det meste av det som opprinnelig foregikk i intervjuet, og notatene kan derfor være viktige hjelpemidler når teksten skal tolkes (Dalland, 2012). Deretter skrev vi ut det transkriberte materialet og kategoriserte det med temaer og fargekoder. Her forenklet vi funnene for å skape oversiktighet, og delte de inn i temaene *bakgrunn, kunnskaper og opplevelser og syn*, slik som det var inndelt i intervjuguiden. Ved å dele inn i tema eller kategorier, foretok vi en innholdsanalyse der vi forsøkte å se en sammenheng mellom kategoriene (Jacobsen, 2010). Deretter sorterte vi ut de relevante funnene i hvert intervju, og skrev dette om til sammensatt og full tekst i empirien. Før vi begynte å drøfte, skrev vi ut empirien og organiserte dette i nye fargekoder knytt opp mot begge intervjumetodene og teorien. Dette gjorde vi for å skape oversikt over funnene, og det som skulle drøftes opp mot problemstillingen.

3.0 Teori

Begrepet teori har gresk opprinnelse, og hensikten med det er å enklest mulig komme frem til en treffende beskrivelse av virkeligheten (Dalland, 2012). I dette kapittelet vil vi presentere teoretiske perspektiver som har forankring i problemstillingen. Teorien vil peke ut retningen for forskningsarbeidet vårt, og hjelpe oss med å plassere funnene i oppgaven inn i en større sammenheng. Dette er for å skape bedre forståelse av hvorfor fenomener er som de er, og hvilke konsekvenser de kan gi (Jacobsen, 2010). Vi vil dele kapittelet inn i ulike temaer som er sentrale for presentasjonen av oppgaven.

3.1 Rammeplan og lovverk

I barnehageloven § 1 står det at «*barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling*» (Lovdata, 2006). Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgave forklarer begrepene *forståelse* og *samarbeid* som ulike sider ved barnehagens foreldrekontakt (KD, 2011). Gjennom forståelse skal begge partene vise respekt og anerkjennelse for hverandres ansvar og oppgaver rundt barnet. Samarbeid blir sett på som den regelmessige kontakten der partene utveksler informasjon. De ansatte i barnehagen har i det daglige arbeidet nær kontakt med barna, og har derfor en sentral posisjon når det gjelder observasjon og informasjon om barnas omsorg- og livssituasjon (KD, 2011). Barnehagepersonalet og foreldre har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling, og det daglige samarbeidet skal bygge på gjensidighet og tillit.

Videre påpeker rammeplanen at samarbeid og samtaler mellom foreldre og barnehagen skal skape gjensidig forståelse og trygghet (KD, 2011). Hovedtrekkene ved dagens regler om foreldresamarbeid i barnehagen, er at foreldre skal kunne forvente at pedagogen i barnehagen kan veilede og informere om hvilke hjelpeinstanser som finnes i kommunen (Eriksen og Germeten, 2012). På denne måten setter rammeplanen krav til at pedagogene har kunnskap om barnevernet og deres tiltak. Foreldre kan ha behov for støtte og veiledning rundt temaet oppdragelse, og det kan noen ganger være riktig å søke ekstern hjelp og veiledning i arbeid med barn og familier i utsatte situasjoner (Eriksen og Germeten, 2012).

3.2 Hvordan skape et godt grunnlag for foreldresamarbeid?

I barnehagen er foreldresamarbeid svært betydelig for barns tilpasning og utvikling (Drugli og Onsjøen, 2010). Samarbeid mellom barnehagen og foreldre kan deles inn i *formelt* og *uformelt* samarbeid (Glaser, 2013). Det formelle handler om det planlagte samarbeidet, som for eksempel foreldremøter, foreldresamtaler og foreldredugnader. Uformelt samarbeid er det som ikke er formalisert eller planlagt, for eksempel hente- og bringesituasjoner. For å få til et godt samarbeid er

det viktig å sikre en informasjonsflyt med god dialog og medvirkning fra begge parter. Innholdet i samarbeidet bør konkretiseres mest mulig, blant annet fordi foreldrene skal få kjennskap til formålsparagrafen og barnehagens virksomhet og mandat. I tillegg er det også viktig at foreldrene blir kjent med rettighetene de har og hvilke områder av barnehagens virksomhet de kan ha innflytelse på. Videre må foreldrene få tilstrekkelig med informasjon om ulike eksterne tjenester og hva de kan bidra med (Glavin og Erdal, 2013). Det er viktig at kommunikasjonen oppleves som åpen og ivaretagende for foreldrene. Denne åpenheten kan skape verdifull undring sammen med foreldrene, og har stor betydning for samarbeidsrelasjonen mellom partene. Det er nødvendig at barnehagen må kunne sette seg inn i foreldrenes situasjon for å etablere et godt samarbeid (Glavin og Erdal, 2013).

Dersom foreldrene skal bli godt kjent med barnehagen og hvordan den arbeider, er det viktig at barnehagen også fokuserer på det uformelle samarbeidet (Glaser, 2013). Som regel fungerer samarbeidet bra, og samtaler mellom barnehagen og foreldrene foregår uten hindringer (Drugli og Onsøyen, 2010). Noen ganger går det likevel i stå slik at samtalen kan bli vanskelige. Når slike utfordringer har oppstått er det mange profesjonelle som har uttrykt at de mangler kompetanse på dette området. Dersom flere fagpersoner kan takle ulike samarbeidsrelasjoner med foreldre på en god måte, og samtidig bevare kommunikasjonen og tryggheten i samarbeidet, kan flere barn få den hjelpen de trenger både i hjemmet og i barnehagen. Innenfor personalsamarbeid finnes det en antakelse om at det er varierte kompetanser og ulike ressurser, som personalgruppen kan benytte seg av (Eriksen i Eilifsen og Dysvik, 2014). Her bør den pedagogiske lederen i barnehagen arbeide kontinuerlig for å styrke og benytte personalets kompetanse i det daglige arbeidet. I St.meld. 27 *Barnehager til beste for barn og foreldre* (Barne- og familiedepartementet, 1999-2000) står det presisert at:

Personalet skal være profesjonelt på en menneskelig, engasjert og ærlig måte, og de skal tørre å bruke seg selv som gode modeller for barn og voksne. Arbeidet i barnehagen krever en sammensatt kompetanse. For at resultatet skal bli bra, må personalet greie å kombinere ulike kompetanser i det praktiske arbeidet (Barne- og familiedepartementet, 1999-2000, s. 110).

Videre poengterer Stortingsmeldingen at dette omfatter blant annet personalets faglige kompetanse, og deres evne til å vise omsorg og engasjement, for å gi barn og foreldre et helhetlig kvalitativt tilbud i barnehagen. Ledere i barnehagen skal gi sine ansatte mulighet for læring og utvikling (Gotvassli, 2013), og rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver presiserer at den pedagogiske lederen blant annet har ansvar for å veilede personalet slik at alle får en felles forståelse av barnehagens ansvar og oppgaver (KD, 2011).

3.3 Samarbeid mellom hjemmet og barnehagen

Det er veldig sjeldent at den første kontakten barnehagen har med foreldrene handler om bekymringer eller vanskelige temaer, og derfor er det som oftest mange muligheter for å sikre en god samarbeidsrelasjon med foreldrene før det er nødvendig å ta opp vanskelige temaer (Drugli og Onsøyen, 2010). Dersom en i personalet etablerer gode rutiner for samarbeid, og jobber bevisst mot dette, kan en forebygge "den vanskelige foreldresamtalen". Dersom barnehagen og foreldrene etablerer godt samarbeid rundt de "ufarlige" temaene, er det som oftest større sjanse for at de "farlige" temaene kan diskuteres uten å føre til konflikter eller vansker (Drugli og Onsøyen, 2010).

Samarbeidet mellom foreldre og personalet i barnehagen blir stadig satt på prøve når barn har ulike vanskeligheter, og det er i disse situasjonene samarbeidet blir svært nødvendig for å lykkes med tiltak som blir iverksatt for å hjelpe barnet (Drugli og Onsøyen, 2010). Noen foreldre fremtrer ikke som aktive samarbeidspartnere i et slikt samarbeid, og dette kan være fordi de ikke forstår hvor betydningsfulle deres hjelp er for barnet. Disse foreldrene har behov for informasjon om hvor viktige de er for at samarbeidet om barnets utvikling skal fungere. Noen barnehageansatte kan også være redde for at samarbeidsforholdet skal ryke, og at foreldrene kan gå så langt at de tar barnet ut av barnehagen (Drugli, 2008). Derfor er det mange som vegrer seg for å innkalle foreldre til vanskelige samtaler rundt barnets situasjon. Likevel er det viktig å kontakte foreldrene så raskt som mulig for å avdekke bekymringen eller problemet vedrørende barnet. For å etablere og holde tillit ved like i startfasen blir åpenhet en grunnleggende faktor. Dersom en venter for lenge, kan foreldrene reagere med sinne og irritasjon (Drugli, 2008). De kan reagere på at de ikke har blitt kontaktet tidligere, og videre samarbeid kan bli svært vanskelig.

De fleste foreldre opptrer usikre og noe skeptiske når de kommer til samtale som dreier seg om bekymring for deres barn (Drugli, 2008). Barnehageansatte bør vise at hun/han forstår foreldrenes tvil, og at den ansatte vil gi hjelp og støtte. Her er det viktig at de ansatte viser åpenhet gjennom interesse for foreldrenes synspunkter om deres barn (Eriksen og Germeten, 2012). Pedagogene må legge til rette for foreldrenes spørsmål og kritiske kommentarer, og være åpen for foreldrenes tanke rundt situasjonen. Dersom foreldrene erfarer at pedagogene bryr seg om barnet og er oppriktig interessert i å samarbeide med foreldrene, vil holdningene til møtet være mer positivt anlagt (Drugli, 2008). Dersom det oppstår bekymringsfulle eller vanskelige situasjoner kan foreldrene oppleve det som godt at pedagogene formidler håp og interesse for samarbeid om veier videre (Bø, 2011). Pedagogen må kunne vise sin kompetanse til å hjelpe barnet, samtidig som hun/han motiverer og leder foreldrene (Drugli, 2008). Dersom pedagogene oppnår ledelse på en respektfull og gjensidig måte, vil de fleste foreldrene akseptere pedagogens bekymringer og viser mer vilje til samarbeid for å hjelpe barnet.

Når personalet i barnehagen er bekymret for et barn, må de så rakt som mulig finne ut hvordan familien ser på barnet og de bekymringene personalet har for barnet (Drugli, 2008). Så snart det er en sannsynlig grunn til å tro at barnet har behov for støtte og hjelp, skal en starte et samarbeid med foreldrene for å videre finne ut av bekymringen. Her kan foreldrenes forklaringer gjøre at bekymringen hos personalet minsker eller forsterkes og et slikt tidlig samarbeid er derfor svært viktig. Foreldrenes synspunkter gir ofte et utjevnet bilde av barna og livssituasjonen. Det er ikke alltid en blir enige om barnets atferd fordi barnet kan oppføre seg annerledes hjemme enn i barnehagen, men det viktigste er at en skaper en samarbeidsrelasjon, hvor en sammen ønsker å forstå barnets situasjon og hjelpe det med problemer som eventuelt blir avdekket (Drugli, 2008). Videre i samarbeidet, og dersom det er nødvendig, kan pedagogen oppfordre foreldre til å henvise barnet videre for utredning hos eksterne instanser utenfor barnehagen (Drugli, 2008). Det kan være aktuelt å informere foreldrene om hjelpen de kan søke hos barnevernet, og det kan være gunstig at pedagogen tilbyr seg å være med på å ta kontakt for å støtte foreldrene (Horrigmo og Nylehn, 2004).

3.4 Barnevernet og barnehagen

Rammeplanen hevder at «*for at barn og foreldre skal få et mest mulig helhetlig tilbud til beste for barns oppvekst og utvikling, kreves det at barnehagen samarbeider med andre tjenester og institusjoner i kommunen*» (KD, 2011, s.59). I ulike situasjoner kan det være nødvendig at foreldre og barnehagen samarbeider med eksterne hjelpeinstanser. En av hjelpeinstansene rammeplanen påpeker, er barnevernstjenesten. I barnevernloven står det nedfelt at tjenestens sitt formål er:

- «*å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid*»,

og

- «*å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår*» (Lovdata, 1993).

For at barnevernet skal kunne ta hånd om barn i ulike livssituasjoner er de som oftest avhengig av opplysninger fra andre som er tilknyttet barnet (KD, 2011). Et av barnevernstjenestens ansvarsområder er å sette omsorgssvikt, sosiale og emosjonelle problemer hos barn frem i lyset, og deretter sette i gang nødvendige tiltak for å unngå permanente problemer (KD,2009). Når det er særlig grunn til å tro at det forekommer forhold som kan gi grunnlag for tiltak, i henhold til barnevernloven, har barnevernstjenesten rett og plikt til å undersøke barnets omsorgssituasjon. Barnevernet skal skånsomt undersøke om det er nødvendig å sette i gang tiltak som skal ligge under barne- og familielovgivningens: *mildeste inngreps prinsipp* (Eriksen og Germeten, 2012). Dette går ut på at det offentlige ikke skal gjøre inngrep i familiesituasjoner som er mer omfattende enn det den reelle saken tilsier i art og alvorlighetsgrad.

Som nevnt har barnehagen et daglig samarbeid og kontakt med både barn og foreldre i barnehagen, og dette gir personalet en sentral mulighet til å spille en avgjørende rolle for å starte et tidlig samarbeid og hjelp for barn i ulike situasjoner (Lilleberg og Rieber-Mohn, 2011). Det er bare barnehagen som i så stor grad ser foreldre og barn sammen, og har derfor mulighet til å oppdage de barna og familiene som kan trenge hjelp og støtte. Likevel står barnehagen sammen med skolen bare for 15 % av henvendelsene til barnevernet, og flertallet av situasjonene blir aldri meldt til barnevernet. Det er antatt at mer en 300 000 barn lever med graverende omsorgssvikt, men det er bare under 55 000 barn som får hjelp gjennom barnevernstjenesten (Lilleberg og Rieber-Mohn, 2011). Landsforening for barnevernsbarn hevder at barn får hjelp for sent, og når den først kommer blir det gjort for lite. En av grunnene til dette kan være at en ofte har en følelse av å rapportere foreldrene, når en melder bekymring til barnevernet, enn en følelse av at en hjelper barnet (Lilleberg og Rieber-Mohn, 2011).

I lov om barnevernstjeneste i § 4-4 kommer det frem at barnevernet skal bidra til at det enkelte barnet oppnår gode levevilkår og utviklingsmuligheter gjennom rådgivning, veiledning og hjelpetiltak (Lilleberg og Rieber-Mohn, 2011). Ut i fra barnets forhold i hjemmet eller andre særlige behov skal barnevernet sette i gang hjelpetiltak for barnet og familien. Eksempler på slike tiltak kan være foreldrestøttende tiltak som økonomisk støtte, støttekontakt, besøkshjem, avlastningstiltak i hjemmet og barnehage/ SFO/ aktivitetsskole. I praksis finnes det ingen begrensninger på hjelpetiltak barnevernet kan iverksette, men de velges ut i fra behovet til hver enkelt familie. Disse tiltakene blir gjerne satt i gang hos familier som trenger andre rollemodeller og som ikke får nok stimuli i hjemmet, for eksempel gjennom grensesetting og rutinekontroll. Her er et av hovedmålene å styrke foreldrenes omsorgsfunksjon for barna (Lilleberg og Rieber-Mohn, 2011). Det finnes flere tiltak for barn med atferdsforstyrrelser eller familier med negativt samhandlingsmønster, hvor hensikten er å øke foreldrenes kunnskap og bedre samspillet mellom dem selv og barna. Et annet hjelpetiltak er plassering utenfor hjemmet. Her kan barnet bli plassert øyeblikkelig, med tvang eller frivillig. Slike tiltak er nødvendige når mindre inngrep ikke er tilstrekkelig nok for barnet og dets situasjon, eller ved alvorligere omsorgssvikt som vold og seksuelle overgrep (Lilleberg og Rieber-Mohn, 2011).

3.5 Samarbeid mellom hjemmet og barnehagen med barnevernet

I visse vanskelige situasjoner hender det som nevnt at det er aktuelt å informere foreldrene om deres mulighet om å søke hjelp hos barnevernet (Eriksen og Germeten, 2012). Når barnehageansatte er bekymret for barnet og dets situasjon, og ønsker å involvere barnevernet, er hovedregelen at meldingen ikke skal komme overraskende på foreldrene (Eriksen og Germeten, 2012 og Lilleberg og Rieber-Mohn, 2011). I slike situasjoner er det ikke uvanlig at foreldre strider i mot og ikke ønsker å

samarbeide. Dette kan føre til at barnehageansatte blir engstelige for å miste tillitten hos foreldrene i situasjoner der de ansatte er bekymret for deres barn (Eriksen og Germeten, 2012).

Dersom barnehagen selv vil ta kontakt med barnevernet og videreformidle taushetsbelagte opplysninger som er i mindre alvorlig grad, men som likevel bekymrer de ansatte, må de innhente samtykke fra foreldrene (Eriksen og Germeten, 2012). Dette er på grunn av taushetsplikten som påligger barnehagepersonalet, som er gitt for å verne foreldre og barn mot at personlige opplysninger kommer ut til utenforstående (Olsen, 2012). Dette betegnes som barnehageansattes *opplysningsrett*. *Opplysningsplikten* derimot er situasjoner hvor barnehageansatte pålegges å gi opplysninger om barnet og deres foreldre uten hinder av taushetsplikten (Bunkholdt og Sandbæk, 2008). Her er det snakk om alvorligere bekymringer hvor en har mistanke om at barnet blir mishandlet, eller at det ligger til grunn for å tro at det skjer andre former for alvorlig omsorgssvikt. Når barnehagen konkluderer med at de har opplysningsplikt til å melde fra, trenger ikke foreldrenes samtykke å være tilstede (Horrigo og Nylehn, 2004). Dersom en har grunn til å tro at barn blir utsatt for vold eller seksuelle overgrep skal ikke foreldrene kontaktes og saken drøftes med barnevernet og eventuelt med politi. Dette er for at fremgangsmåten kan planlegges før foreldrene involveres i samarbeidet (Lilleberg og Rieber-Mohn, 2011).

3.6 Når samarbeidet mellom partene hindres

Alt samarbeid som oppstår påvirkes sterkt av partenes virkelighetsoppfatning (Baklien, 2009). Disse oppfatningene kan være viktigere enn selve virkeligheten. Dersom en belyser partenes, altså foreldrene, barnehagen og barnevernet, sine opplevelse av hverandre dannes det mer kunnskap om driven i prosessen i samarbeidet mellom partene. For å forstå hvordan samarbeidet mellom partene hindres, beskrives det i NOU 2000:12 (i Baklien, 2009, s. 55) at «*det er behov for mer kunnskap om hvordan barnevernstjenesten oppleves av sine samarbeidspartnere*».

Baklien (2009) har gjennomført et kvalitativt studie med blant annet barnehageansatte, og har ut i fra dette skrevet en artikkel. Her har hun lagt frem de viktigste hindringene i de nevnte samarbeidsformene, hvor det tydet på at hindringene ligger i partenes bilder av hverandre (Baklien, 2009). Dersom flere barn som har behov for hjelp skal få det så tidlig som mulig, må blant annet barnehagene opparbeide seg erfaringer som styrker barnevernets tillitsverdighet. Dette kan for eksempel innebære taushetsplikten, der tidligere studier har vist at kommunikasjonen fra barnevernet til barnehagen har vært preget av for streng tolkning av taushetsplikten (Kjellevoll 2003, Strøm 2007 og Rugset 1996 i Baklien 2009). Samarbeidet kan også være preget av den fysiske avstanden, der barnehagen ikke har navn eller ansikt å feste på barnevernstjenesten, som igjen fører til at terskelen for å ta kontakt kan bli høyere (Baklien, 2009). I samme studie ble barnehageansatte

spurt om forholdet deres til barnevernet og hvorfor bekymringer sjeldent blir meldt til barnevernet. Her kom det frem tre hovedmønstre som gjentok seg gjennom studiet. Det ene punktet handlet om at de ansatte opplevde barnevernstjenesten som et lukket system, det at barnevernet krever informasjon, men gir lite eller ingenting tilbake. Det andre var at de opplevde at det er liten hjelp i å kontakte tjenesten. Og det siste var at barnehageansatte opplevde at tiltakene ble for drastiske og at tjeneste utgjør for mye i enkeltsakene (Baklien, 2009).

I samme studie hevdet mange barnehageansatte at foreldre har et negativt syn på barnevernstjenesten (Baklien, 2009). De ansatte mente at dette kunne komme av foreldrenes egne erfaringer eller blant annet fra medier. Slike mediebeskrivelser av barnevernet preges ofte av enkeltsaker fremstilt i en dramatisk art (Stang, 2007 i Baklien, 2009). Barnevernet fremstilles gjerne negativt, og som St.meld nr. 40 (Barne- og familiedepartementet, 2001-2002) hevder, får tjenesten ofte en overdreven profilering gjennom noen få vanskelige enkeltsaker i media, hvor journalister baserer saken på en kilde som ofte gjør saken verre. Slike medieoppslag kan skape negativitet og motvilje hos familier til å motta hjelp og starte et samarbeid med barnevernet (Liane, 2003).

Videre i St.meld. 40 poengteres det at barnevernet alltid har blitt utsatt for kritikk, noe som det fremdeles vil gjøre fordi det aldri vil bli full enighet om tiltakene som blir iverksatt i de ulike familiesituasjonene (Barne- og familiedepartementet, 2001-2002). En av førskolelærerne i studiet til Baklien (2009) hadde opplevd at flere av foreldrene hadde et anstrengt forhold til begrepet barnevern. Muligheten for at barnevernet kan foreslå tiltak mot foreldrenes vilje, er vanskelig når barnehagen bekymrer seg for forholdet til foreldrene og evnen de har til å ta vare på barnet sitt. I enkelte tilfeller kan barnehageansatte være redde for at foreldre kan komme med trusler, eller ta barnet ut av barnehagen. Barnehageansattes relasjon til foreldre er viktig, og når befolkningen viser mistillit ovenfor barnevernet påvirkes det også hos barnehagebarnas foreldre (Baklien, 2009). Å opparbeide tillit i et slikt samarbeid er en lang prosess, men dersom en klarer å bygge slik tillit eller i alle fall redusere mistilliten, endres også rammene for samarbeidet. Her blir kunnskapene om hverandre svært viktig, og etter hvert kan dette bidra til at terskelen for samarbeidet blir lavere. Videre kan dette bety raskere og bedre hjelp til familier i ulike situasjoner (Baklien, 2009).

4.0 Empiri

I dette kapittelet vil vi legge frem informantenes utsagn med deres egne meninger, tanker og opplevelser. Vi presenterer et og et individuelt intervju for at det skal bli enklere og mer oversiktlig å se hver enkelt informant sine holdninger og kunnskaper, og for at vi videre i oppgaven kan trekke frem informantenes egne utsagn, meninger og beskrivelser. Videre har vi valgt å dele både de individuelle intervjuene og fokusgruppeintervjuene inn etter kategorier for å skape oversikt over de ulike informantenes og deltakernes holdninger og kunnskaper. I fokusgruppeintervjuet omtaler vi informantene som deltakere, dette er for å skape oversikt og skille intervjuobjektene fra hverandre i begge metodene, spesielt med tanke på senere drøfting.

4.1 Informant 1

Bakgrunn

Informanten fortalte at det var viktig at barnehagen kan se etter ting rundt barnet som foreldrene selv ikke er så oppmerksomme på, fordi de mangler erfaring på området. Informanten sa at dette kunne være fysiske- og/eller andre utviklingsmessige ting knytt til barnet. Når det kommer til samarbeid med barnehagen la informanten vekt på en god tone med personalet, hvor personalet tar godt vare på både dem som foreldre og barnet. Informanten beskrev videre at hun/han fokuserer på en ærlig og åpen dialog.

Kunnskaper

Informanten hadde ikke opplevd så mye informasjon om barnehagens samarbeidspartnere, og hadde ikke deltatt på noe form for informasjonsmøte om barnevernet i barnehagen. Informanten sa at barnevernet har en vanskelig jobb som er krevende mentalt og sosialt for de ansatte i barnevernet. Informanten forklarte at bakgrunnen for dette synet blant annet kommer fra media. Informanten så på barnevernet som viktig, men at historier om barn som blir tatt ut av hjemmet er problematiske. Informanten sa at hun/han ikke er negativ til barnevernet i utgangspunktet, men informanten fortalte at jobben deres er så krevende at informanten syntes det er vanskelig å mene noe positivt eller negativt om det konkrete arbeidet de utfører. Informanten fortalte at hun/han hadde et inntrykk av at barnevernet i noen tilfeller samarbeider med familier i hjemmet der barnet bor, og i andre tilfeller tar barnet ut av hjemmet.

Opplevelser og syn om barnehagen og barnevernets samarbeid

Informanten sa at samarbeidet mellom barnehagen og barnevernet var viktig, men var usikker på hva det innebærer. Hun/han forklarte at dette samarbeidet er helt opplagt fordi barnevernet finnes og har den funksjonen det har.

4.2 Informant 2

Bakgrunn

Informanten fortalte at barna oppholder seg store deler av dagen i barnehagen og sa at en av barnehagens oppgaver er en viss form for oppdragelse, spesifikt nevnte informanten stimulans innenfor sosial kompetanse. I tillegg nevnte informanten at barnet får opplæring og oppfølging innenfor ulike temaer. Informanten sa at hun/han ser på god dialog som viktig i samarbeid med barnehagen.

Kunnskaper

Informanten trodde ikke at hun/han hadde mottatt informasjon om ulike samarbeidspartner i barnehagen, dette gjaldt også informasjonsmøte om barnevernet. Informanten sa at hun/han så på barnevernet som en instans som vil gjøre det beste for barnet, og dersom barn har et problem på et eller annet vis, er det barnevernets ansvar å gripe inn. Videre nevnte informanten at det er noen som må gi denne beskjeden til barnevernet. Informanten fortalt at hun/han trodde at terskelen for å kontakte barnevernet er høy, fordi de blir oppfatta av mange som noen som tar barna fra familien sin. Videre nevnte informanten at dersom det virkelig er behov for det, så er dette tiltaket absolutt det beste for barnet. Informanten sa at hun/han trodde at synet på barnevernet hadde kommet fra det informanten hadde hørt rundt seg. Hun/han nevnte tilrettelegging og veiledning som tiltak barnevernet kan sette i gang, og at det ikke trenger å være «kjempealvorlige» situasjoner for å sette i gang tiltak. Hun/han sa at barnevernet kan være med å bidra der familier selv ikke kan strekke til.

Opplevelser og syn

Informanten fortalte at hun/han syntes at det er bra at barnehagen og barnevernet har et samarbeid, fordi barnet er i barnehagen største delen av dagen, og dersom noe skulle bli oppfattet er det viktig at dette skjer i barnehagen. Informanten sa at hun/han trodde at det er større sjanse for at ting rundt barnet blir oppdaget dersom barnet er i barnehagen, og at barnehagen har en viktig rolle. Informanten fortalte at barnevernet hadde blitt et negativt ladet ord, og at hun/han selv hadde et syn på at de «tar vekk barnet».

4.3 Informant 3

Bakgrunn

Informanten fortalte at barnehagens oppgave overfor sitt barn er å sørge for at barnet har det bra og trives, at barnet opplever trygget og at barnehagen ivaretar dets behov. Hun/han la vekt på en god dialog i samarbeid med barnehagen, og at det er en gjensidig informasjonsflyt mellom begge partene. Informanten sa at hun/han så på dette som viktigst som ny forelder i barnehagen, og fortalte at dette og trygghet henger tett sammen.

Kunnskaper

Informanten fortalte at det ble gitt noe informasjon om samarbeidspartnere på et samarbeidsmøte før barnehagestart, og sa at hun/han følte at denne informasjonen var god. Videre fortalte informanten at hun/han ikke har deltatt på noe møte med informasjon om barnevernet, og kunne ikke huske at disse var nevnt som en hjelpende instans for barnehagen. Informanten sa at hun/han trodde at behovet for barnevernet er økende, og at dersom en selv kontakter barnevernet, kan en få hjelp til det meste som en har behov for å få hjelp til. Hun/han nevnte også tiltak der barnevernet griper inn viss det er nødvendig. Informanten sa at hun/han ikke trodde det var noen sperre for hva barnevernet kan hjelpe med, og kan gi tilbakemeldinger om personene som tar kontakt har kommet til rett sted.

Opplevelser og syn

Informanten sa at hun/han hadde mange positive tanker om barnevernet, og sa at hun/han mente at det var viktig at vi har et organ som skal verne om barna. Informanten fortalte at hun/han alltid hadde oppfattet barnevernet som noe trygt og godt, og som noe nødvendig. Informanten sa at det er en ekstra trygghet at barnehagen og barnevernet har et samarbeid, og at det hadde vært unaturlig om de ikke hadde hatt det. Hun/han påpekte at det er viktig med en god dialog mellom barnevern og barnehage dersom det skulle være ting de ser som barnehagen føler det er nødvendig å rapportere om. Videre la hun/han til at dette bare er en bekymringsmelding som ikke trenger å føre frem til noe i ettertid, og at dette er ment som en trygghet for barnas beste. Informanten sa at det er dumt at det er et negativt syn på barnevernet, fordi det ikke er skummelt, men bra. Hun/han nevnte at grunnen til det negative synet kan komme av folk vet for lite om tjenesten, og at folk vil ha en «syndebukk» å skylde på.

4.4 Informant 4

Bakgrunn

Informanten sa at barnehagens viktigste oppgaver er å følge med på barnets utvikling, og at personalet møter barnet der det trenger å bli møtt. Informanten sa at det er viktig at barnehagen samarbeider med foreldrene dersom det er noe. Hun/han la vekt på at en får tilbakemeldinger på både godt og vondt i samarbeidet, både når det gjelder utvikling eller ting som oppstår i barnehagen.

Kunnskaper

Hun/han hadde ikke fått noe informasjon om ulike samarbeidspartnere eller hjelpende instanser i barnehagen. Informanten hadde heller ikke deltatt på noe møte der barnevernet har blitt informert om. Informanten fortalte at barnevernet er et hjelpende organ, som trår inn dersom det er noe som ikke er som det skal. Informanten sa at hun/han hadde et inntrykk av at barnevernet trår inn dersom

det har oppstått krise i hjemmet, eller for eksempel dersom foreldrene ikke følger opp barnet godt nok. Informanten sa at hun/han hadde en forståelse av at barnehagen kunne kontakte barnevernet hvis de mistenker noe.

Opplevelser og syn

Informanten fortalte at det er bra at barnehagen og barnevernet har et samarbeid. Informanten forventet at dersom barnehagen oppdager noe ved barnet de vil sende videre til barnevernet, kontakter de informanten først for å diskutere hva som skjer, og eventuelt grunnen til at de vil ta kontakt med barnevernet. Informanten sa at det var viktig at barnehagen informerer foreldrene, slik at foreldrene blir forberedt. Dersom en ikke blir godt informert hevdet informanten at en gjerne kan assosiere et slikt samarbeid med noe negativt. Informanten sa at hun/han kunne tenke seg mer informasjon om blant annet barnevernet på starten av barnehageåret.

4.5 Fokusgruppeintervjuet

Fokusgruppens tanker og holdninger om samarbeid med barnevernet

Deltakerne diskuterte at negativt fokus skaper en dørstokk for samarbeid med barnevernet. En av deltakerne kom med en påstand om at det finnes holdninger om at barnevernet er de som kommer og tar fra deg barnet, når en ikke har gjort jobben som foreldre. Videre diskuterte deltakerne at de negative vinklingene som kommer frem i media gjør at det er det foreldrene sitter igjen med. Deltakerne diskuterte at barnevernet kan gi hjelp til foreldre som er i ulike trengte situasjoner, og at ikke alle foreldre nødvendigvis vet om dette i en hektisk hverdag. Deltakerne sa at det vil være vanskelig å forebygge helt, og at foreldrene alltid vil reagere irrasjonelt når barnevernet kommer inn i bildet, uansett hvor godt man har solgt barnevernet inn. Videre diskuterte deltakerne at foreldre som kommer i barnehagen for første gang ikke har ting «hogget inn i stein» enda, og at de er mer formbare. Deltakerne fortalte at barnehagen kan være med på å forme foreldrene i slike situasjoner, i motsetning til de foreldrene som har vært i systemet og har dannet seg et bilde, fordi dette er vondere å forandre. Deltakerne hevdet at dersom en kan skape en god holdning til barnevernet tidlig, kan en kanskje være med på «å snu flisa».

Forebyggende arbeid innad i personalgruppen

En av deltakerne hevdet at det å tydeliggjøre det en er god på innad i personalgruppen, gjør personalet bevisst på hva de trenger hjelp til. Deltakerne diskuterte at barnevernet er en av de fire-fem instansene barnehagen helt naturlig skal samarbeide med, for barnet sitt beste. Deltakerne diskuterte videre at en som uerfaren i slike sammenhenger bør skaffe seg informasjon om barnevernet og forståelse for systemet. De sa da at det ble lettere å formidle informasjon om barnevernet, når de selv var trygge på det, og at dette vil gjøre foreldrene fortere trygge på temaet.

Deltakerne sa selv at de kunne bli flinkere til å melde flere hjelpesaker, enn de sakene som er veldig åpenbare og langt over gråsonen.

Forebyggende samarbeid med barnevernet

Deltakerne diskuterte at barnevernet ikke alltid var så tilgjengelige for barnehagen, og at barnevernet bør gjøres mer synlig. Deltakerne satte krav til dyktige medarbeidere i barnevernet som tar barnehagen på alvor og gir respekt. De forklarte at dette ville gjøre dem tryggere på at sakene blir behandlet på en god måte, slik at negative opplevelser ikke gjør terskelen enda høyere for personalet i barnehagen. Deltakerne var enige om at det var viktig å bruke barnevernet, ta kontakt med dem og spørre om råd. De fortalte at den kjappe dialogen regelmessig var like viktig som å ha møter for å skape relasjoner og sette fjes på hverandre. En av deltakerne sa at det er enklere å kontakte en person en har møtt, og at terskelen da blir lavere. De så på det å skape relasjoner mellom hverandre før man trenger hjelp som svært viktig, og at en gjerne har kontakt med en fast person i barnevernet.

Forebyggende arbeid for og med foreldrene

Med nye foreldre i barnehagen hevdet deltakerne at foreldrene gjerne lurer på veldig mye, alt fra rutiner til det dagligdagse. De sa at det var viktig å gjøre informasjon om barnevernet naturlig sammen med annen informasjon om andre instanser. Deltakerne forklarte at det er viktig å være tidlig tydelig om barnevernet på foreldresamtaler, og ufarliggjøre dem ved å sette barnevernet på banen. Deltakerne kom med et konkret eksempel om at barnevernet kan komme inn på foreldremøter og gi informasjon om hva de faktisk kan tilby. Deltakerne la vekt på at en hele tiden ovenfor foreldrene og andre bør snakke om barnevernet som en hjelpende instans for barnet sitt beste. En av deltakerne nevnte at barnehagen har lover og forskrifter barnehagen skal forholde seg til i forhold til barna, og at når ting blir tatt opp er det for barna sitt beste, og ikke nødvendigvis for foreldrene sitt beste. Men deltakeren poengterte likevel at en ønsker å spille på lag, og det er derfor viktig å få frem det barnevernet kan hjelpe med som barnehagen ikke kan. Deltakerne fortalte at det da ble viktig å få inn barnevernet tidlig i barnehageåret, slik at foreldrene får vite om tilbudene barnevernet kan komme med. Her poengterte deltakerne at det er viktig å få frem til foreldrene at barnevernet er der for å hjelpe familien, og ikke for å straffe de for ting de gjør feil. På dette stadiet sa deltakerne at det er viktig å legge opp til åpenhet om hva barnevernet er behjelpelig med, fordi barnevernet sitter på mange ressurser i forhold til det å kunne hjelpe folk som er i en vanskelig situasjon. Deltakerne sa at det alltid vil være ubehagelig å ha denne samtalen med foreldrene, men at det her var viktig å være ryddig og samarbeide godt med foreldrene når en kontakter barnevernet. Deltakerne sa at det var svært viktig at foreldrene ikke blir overrasket over hva barnehagen har meldt til barnevernet, fordi det handler om relasjonen til hverandre i ettertid. Deltakerne la vekt på at foreldrene og barnehagen skal spille på lag.

Den pedagogiske lederens ansvar

Deltakerne nevnte rollen en har som pedagogisk leder i barnehagen som viktig for å «selge» og presentere barnevernets oppgaver til foreldrene på en positiv og fornuftig måte. Deltakerne la vekt på at når en har høgskoleutdanning i barnehagen har en mer ansvar enn en som er fagarbeider eller assistent. Deltakerne sa at det derfor er naturlig for foreldrene å forholde seg til denne lederen i barnehagen. Her fortalte deltakerne at en som leder må skape åpenhet overfor foreldrene, og forklare at dersom det er noe, kan foreldrene ta kontakt med lederen. Dette diskuterte deltakerne som viktig fordi lederen skal ivareta foreldrene, og skape sikrere og tryggere foreldre. Videre diskuterte deltakerne at en som pedagogisk ansvarlig ikke nødvendigvis møter foreldrene og barna like mye som de andre ansatte på avdelingen. Deltakerne fortalte derfor at det var viktig å informere personalet om hva taushetsplikten innebærer, og skape åpenhet og transparent dialog blant personalet. Her var det viktig for deltakerne at personalet ble enige om hvordan de skulle oppføre seg og hva en kan si og ikke si. Dette ville deltakerne tatt opp på et personalmøte for å vise hvordan en skal formidle informasjon og holdninger som et barnehagepersonale.

5.0 Drøfting

Når en drøfter tar en for seg, diskuterer og gransker noe fra ulike sider (Dalland, 2012). I denne delen av oppgaven vil vi belyse funnene vi har innhentet fra intervjuene, og hvordan dette henger sammen med de teoretiske perspektivene vi har presentert ut i fra problemstillingen. Vi vil her forsøke å komme med grundig og kritisk refleksjon ut i fra problemstillingen og de ulike funnene vi har innhentet til oppgaven.

5.1 Samarbeid mellom barnehage og hjem

I barnehageloven § 1 (Lovdata, 2006) står det at barnehagen skal samarbeide med hjemmet med blant annet fokus på omsorg og fremme barnas allsidige utvikling. Samtlige informanter nevnte nettopp dette som viktige faktorer i barnehagens oppgaver for deres barn. Likevel fokuserte alle foreldrene på ulike vinklinger innenfor barnas utvikling. En av deltakerne i fokusgruppeintervjuet baserte seg på barnehagens lover og forskrifter, da hun/han også nevnte at barnehagen skal forholde seg til barna og barnas beste. Vi fant stort samsvar mellom svarene i foreldrintervjuene og fokusgruppeintervjuet når det kom til hva som er barnehagens viktigste oppgaver for barna. I dette utvalget av informanter og deltakere kan vi derfor se en stor enighet innenfor dette emnet. Dette igjen samsvarer med det rammeplanen påpeker innenfor foreldresamarbeid, nemlig at barnehagepersonalet og foreldrene har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling (KD, 2011).

Rammeplanen (KD, 2011) påpeker barnehagens daglige nære kontakt med barna og barnehagens sentrale posisjon, spesielt når det kommer til observasjon og informasjon om barnets omsorg- og livssituasjon. Informant 4 la spesielt vekt på dette da hun/han nevnte barnehagen og foreldrenes viktige samarbeid dersom det oppstår noe rundt barnet. Ut i fra barnehagens observasjon og informasjon om barnet, ønsket informanten tilbakemelding på godt og vondt i samarbeidet, både når det gjaldt utvikling eller andre ting som oppstår i barnehagen. Informant 1,2 og 3 la derimot større vekt på god dialog med personalet for å skape et godt samarbeid mellom barnehage og hjemmet. Informant 3 påpekte videre at en god dialog og trygghet henger tett sammen. Dette samsvarer med rammeplanens krav til foreldresamarbeid i barnehagen, hvor den påpeker at samarbeid mellom foreldre og barnehagen skal skape gjensidig forståelse og trygghet (KD, 2011).

Glaser (2013) hevder at dersom en skal få til et godt samarbeid er det viktig å sikre god informasjonsflyt fra begge parter. Dette var også noe informant 3 så på som spesielt viktig i samarbeidet. Som Glaser (2013) nevner ser det derfor ut til at dersom en skal sikre god informasjonsflyt, kan en også være avhengig av en god dialog med medvirkning fra begge parter. På en annen side nevner Drugli og Onsøyen (2010) samarbeid der foreldrene ikke opptrer som aktive samarbeidspartnere, og forklarer at disse foreldrene kan ha behov for informasjon om hvor viktig

dette er for samarbeid om barnas utvikling. Ut i fra dette kan vi se en sammenheng med at dårlig informasjonsflyt kan skape et hinder for godt samarbeid mellom barnehagen og foreldre, hvor en for eksempel ikke fokuserer på den åpne dialogen mellom begge partene. Videre fokuserte derimot informant 1 på en ærlig og åpen dialog, noe som også samsvarer med teorien der Glavin og Erdal (2013) hevder at åpenheten kan skape verdifull undring sammen med foreldrene, og ha stor betydning for samarbeidsrelasjonen mellom partene. Selv om informant 1,2 og 3 la vekt på åpen dialog, var det ingen av dem som utdypet hva dette innebar for dem. Kan det være at de tre nevnte informantene og ulike barnehager ser på denne åpne og gode dialogen fra ulike vinkler, og derfor går inn i samarbeidet med forskjellig forståelse og fokus?

5.2 Informasjon om og samarbeid med barnevernet og andre hjelpende instanser

Eriksen og Germeten (2012) hevder at et av hovedtrekkene ved barnehagens foreldresamarbeid er at foreldrene skal kunne forvente at barnehagen kan veilede og informere om hvilke hjelpeinstanser som finnes i kommunen. I våre funn ser vi derimot at bare en av informantene har fått noe informasjon om barnehagens samarbeidspartnere. Ingen av informantene hadde vært på møter hvor det ble fremstilt informasjon spesielt om barnevernet. Her kan det derfor være oppsiktsvekkende at informant 3 var den eneste forelderen som hadde vært på et møte der de fikk informasjon om samarbeidspartnere, men at informanten likevel ikke fikk noe informasjon om barnevernet. Videre nevnte også informanten at barnevernet ikke ble oppgitt som en hjelpende instans for barnehagen. Ser vi dette i sammenheng med viktigheten av informasjonsflyt i et samarbeid (Glaser, 2013), er det derfor ikke påfallende at våre funn viser at kunnskapen og holdningene foreldrene sitter med av den grunn er så variable og noe manglende, når det gjelder informantenes inntrykk av barnevernet. Videre er det bare informant 4 som nevner at hun/han kunne tenke seg mer informasjon om blant annet barnevernet. Vi ser her at dette kan ha sammenheng med informasjonsflyt og foreldrenes kunnskaper. I våre funn kan det se ut til at foreldrene har fått svært lite informasjon om barnevernet slik at holdningene rundt tjenesten er noe svevende og mangelfulle. Kan det være at dersom foreldrene hadde fått mer informasjon om barnevernet, ville det ført til videre nysgjerrighet og ønske om mer informasjon rundt tjenesten som en hjelpende instans?

Rammeplanen (KD, 2011) hevder at dersom barnehagen skal tilby helhetlig tilpasning til det beste for barnets oppvekst og utvikling, kreves det et samarbeid med andre instanser. Derfor er det viktig at foreldre og barnehagen samarbeider med eksterne instanser. Samtlige informanter mente at samarbeid mellom barnehage og barnevernet er viktig, og informant 3 presiserte at dette også ga en ekstra trygghet. Likevel forklarte informant 1 at hun/han var usikker på hva dette samarbeidet innebar. Dette kan vi se på som noe motstridende, i og med at ingen av informantene hadde fått tilstrekkelig med informasjon om barnevernet som samarbeidspartner i barnehagen. Det er da

undringsverdig at samtlige informanter er positive til samarbeidet, men at det likevel ut i fra svarene og beskrivelsene til informantene, ser ut til at de har ulike holdninger og tanker om barnevernets arbeid og oppgaver. For eksempel så informant 1 på barnevernet som viktig, men presiserte at historier om barn som blir tatt ut av hjemmet er problematiske. Informant 2 og 3 derimot så på barnevernet som en instans som verner om og gjør det beste for barnet, og oppfattet barnevernet som en nødvendig og trygg instans.

Det var bare informant 4 som presiserte at hun/han kunne tenke seg mer informasjon, og det spesielt på starten av barnehageåret. Likevel presiserer fokusgruppen her at uansett hvor godt man har solgt barnevernet inn, er det vanskelig å forebygge at foreldrene reagerer irrasjonelt dersom barnevernet kommer inn i bildet. Glavin og Erdal (2013) legger likevel frem at det skal være mulig å gi tilstrekkelig informasjon om barnevernet. Videre påpeker rammeplanen at personalet i barnehagen skal skape felles forståelse for barnets beste (KD, 2011). Samtidig legger Glaser (2013) vekt på å bevare et åpent og informasjonsflytende samarbeid med foreldrene. Av denne grunn mener vi at dersom en oppnår dette kan det danne et godt utgangspunkt for samarbeid mellom alle partene, uten motstridende holdninger til hverandre og samarbeidet.

Informant 4 sa at hun/han forventer informasjon dersom barnehagen oppdager noe de vil sende videre til barnevernet, og presiserer dette som viktig for at foreldrene bør bli forberedt. Videre hevder hun/han at dersom en ikke mottar denne informasjonen kan en gjerne assosiere et slikt samarbeid med barnevernet som noe negativt. Denne beskrivelsen samsvarer med det Eriksen og Germeten (2012) fremlegger som barnehagens plikt, som er å innhente samtykke fra foreldrene i slike situasjoner. Videre påpeker Eriksen og Germeten at dette bare er dersom det er snakk om alvorlige bekymringer, hvor det er mistanke om alvorlig omsorgssvikt, at barnehagen kan henvende seg direkte til barnevernet uten samtykke. Likevel er det oppsiktsvekkende at informant 4 ser på dette som et ønske, og ikke er klar over hvilke regler som ligger til grunn når det kommer til familie, barnehagen og barnevernets samarbeid. Dette er oppsiktsvekkende fordi det ser ut til at informanten ikke er informert eller er klar over viktige lover og tiltak som er nedfelt i barnehagens rammer og lovverk, som kan være avgjørende for informantens oppfattelse av barnevernets arbeid.

Deltakerne i fokusgruppen la mye vekt på at et slikt samarbeid bør være ryddig og godt når en kontakter barnevernet, også de så på det som svært viktig at foreldrene ikke skulle bli overrasket over barnehagens meldinger til barnevernet. Dette begrunnet de med at det handler om relasjonen til hverandre i etterkant og at foreldrene og barnehagen skal spille på lag. Dette samsvarer med det Lilleberg og Rieber-Mohn (2011) hevder med at barnehagen har en sentral rolle og mulighet for å starte et tidlig samarbeid for å hjelpe barn i ulike situasjoner. Lilleberg og Rieber-Mohn (2011) hevder

også at barnehageansatte ofte kan ha en følelse av å rapportere foreldrene til barnevernet, enn følelsen av å hjelpe familien i deres situasjon. Kan det være at barnehageansattes frykt for svekket relasjon med foreldrene i slike situasjoner, kan føre til at selv barnehageansatte skaper ugunstige holdninger seg i mellom, ved å ikke rapportere inn bekymringer eller benytte seg av barnevernets tilbud? Og kan dette igjen være med på å påvirke foreldrenes holdninger ved at de ansatte viser manglende eller lite erfaring og kunnskap om instansen?

5.3 Hvordan påvirke foreldrenes holdninger?

I studiet til Baklien (2009) hevdet flere barnehageansatte at mange foreldre har et negativt syn på barnevernstjenesten. Videre nevnte hun at en av førskolelærerne hun intervjuet hadde opplevd at bortimot de fleste foreldrene hadde et anstrengt forhold til begrepet barnevernet. Våre funn indikerer derimot at samtlige informanter ser på barnevernet som en viktig og hjelpende instans, men at det likevel er ulikheter rundt holdningene og kunnskapene. Sett ut i fra barnevernets lover og oppgaver (Lovdata, 1993) viser våre funn at samtlige informanter har svært lite kunnskap om tjenesten, og hva den kan hjelpe med. Informant 1 ser på barnevernsarbeidet som en vanskelig og krevende jobb, og at historier om barn som blir tatt ut av hjemmet er problematiske. Informanten sa at hun/han i utgangspunktet ikke er negativ til barnevernet, men at det er vanskelig å mene noe positivt eller negativt om det arbeidet de utfører. Her ser det ut til at det er en sammenheng mellom informasjon og kunnskap som igjen er med på å påvirke holdningene rundt temaet. Dette ser vi også igjen i de samlede svarene til informantene, hvor to av informantene som hadde mer kunnskap om barnevernet også hadde klarere og tilsynelatende mer positivt ladede holdninger til barnevernet generelt, og barnehagens samarbeid med barnevernet.

Deltakerne i fokusgruppeintervjuet og informant 1 og 2 delte synspunkter om at det finnes holdninger om barnevernet som en instans som kommer og tar fra deg barnet når en ikke har gjort jobben som forelder. Dette synet kommer også frem i funnene til Baklien (2009) sin studie der hun fant ut at flere barnehageansatte trodde foreldre hadde et negativt syn på barnevernstjenesten. To av informantene støtter dette synet når de nevner at en gjerne har et syn på barnevernet som en instans som tar barna ut av familien sin. Ser vi dette opp i mot barnevernets lovverk, kan dette være en svært negativ holdning fordi, som Eriksen og Germeten (2012) hevder, påpeker loven at barnevernet skånsomt skal undersøke om nødvendige tiltak, og arbeider etter det *mildeste inngrepets prinsipp*. Dette prinsippet går ut på at det offentlige ikke skal gjøre inngrep i familiesituasjoner som er mer omfattende enn det den reelle saken er. I og med at det å ta barnet ut av hjemmet er et av barnevernets sterkeste inngrep, og bare settes i verk når andre tiltak ikke er tilstrekkelige, ser vi det som urovekkende at denne informasjonen ikke kommer frem til foreldrene. Informant 3 nevnte at hun/han trodde at grunnen til det negative synet på barnevernet, nettopp kan

komme av at folk vet for lite om tjenesten og vil ha en «syndebukk» å skyldte på. Kan det ut i fra dette hende at dersom foreldrene hadde fått tilstrekkelig informasjon om barnevernets oppgaver og tiltak, ville holdningene til tjeneste som hjelpende instans endret seg i en positiv retning?

5.4 Hvor kommer kunnskapen fra?

To av informantenes begrunnelser for holdningene rundt barnevernet er at de kommer fra påvirkning gjennom miljø eller media. Dette kommer også frem i studien til Baklien (2009), der flere ansatte trodde at et negativt syn rundt barnevernet kunne komme fra media. Sakene som kommer opp i media ofte er av en dramatisk art, og fremstilles som negativt for familiene (Baklien, 2009 og Barne- og foreldredepartementet, 2001-2002). Deltakerne i fokusgruppeintervjuet støttet også opp om dette synet. Vi kan her se en sammenheng i at de informantene, i våre intervju, som har mottatt svært lite informasjon, og ser ut til å ha et mer begrenset og snevert syn på tjenesten, også poengterer at de har fått synet fra media. Det kan derfor se ut til at negative saker i media derfor har en stor påvirkning på foreldrene når dette blir foreldrenes eneste informasjonskilde om barnevernet. Dette samsvarer også med det Liane (2003) forklarer om at slike medieoppslag kan skape negativitet og motvilje hos familier til å motta hjelp og støtte fra barnevernet. Fokusgruppedeltakerne mente at selv om foreldrene får et slikt syn gjennom media, er ikke alt «hogget i stein» og barnehagen kan derfor være med på å forme dette synet videre. Ut i fra måten vi har avklart begrepet holdninger på, stemmer dette overens med hverandre, ved at kunnskapen og opplevelsen av et tema altså kan formes etter hvert som en av komponentene forandres (Skogen, 2013). Derfor kan dette bli enda en viktig faktor dersom en skal påvirke ulike holdninger til en bestemt retning. Dersom barnehagen kan være med på å gi tilstrekkelig informasjon om barnevernet, kan det være mulig at foreldrene heller ikke ville bli like påvirket av saker som kommer frem i media eller fra miljøet?

5.5 Den pedagogiske lederens ansvar

Som nevnt tidligere skal en kunne forvente at pedagogen i barnehagen kan veilede og informere om hjelpeinstanser i kommunene (KD, 2011). Derfor kan vi si at rammeplanen også stiller krav til at pedagogene har kunnskap om barnevernet og deres tiltak. Til tross for dette så det ikke ut til at tre av informantene hadde fått noe veiledning eller informasjon om barnevernet som en hjelpende instans. Dette kan tyde på at pedagogen ikke er tydelige nok eller ikke gir informasjon om de ulike samarbeidspartene, som det blir påpekt i rammeplanen er viktig for å skape et godt foreldresamarbeid. Fokusgruppedeltakerne nevnte at dette kan løses blant annet gjennom å skape en tydeligere oversikt over hva personalet kan eller trenger hjelp til. Videre la de frem at ansatte som er uerfarne innenfor temaet bør skaffe seg informasjon om barnevernet og få forståelse for systemet. Dette kan sees i sammenheng med Eriksen (i Eilifsen og Dysvik, 2014) sin uttalelse om at

den pedagogiske lederen i barnehagen bør arbeide kontinuerlig for å styrke personalets kompetanse i det daglige arbeidet. Som St.meld. 27 poengterer må en for å kunne gi barn og foreldre et helhetlig tilbud i barnehagen, ha et faglig kompetent personale som kan vise evne til omsorg og engasjement (Barne- og familiedepartementet, 1999). Dette presiserer også rammeplanen ved at den pedagogiske lederen skal ha ansvar for å veilede personalet slik at alle får en felles forståelse for barnehagens ansvar og oppgaver (KD, 2011). Som deltakerne i fokusgruppeintervjuet nevnte kan dette føre til at det blir lettere å formidle informasjon om barnevernet når en selv er tryggere på det, som igjen vil gjøre foreldrene tryggere på temaet.

Baklien (2009) hevder at dersom barn som har behov for hjelp skal få dette så tidlig som mulig, må barnehagen opparbeide seg erfaringer som styrker barnevernets tillitsverdighet. Sett i lys av fokusgruppen diskuterte de dette da de hevdet at barnevernet ikke alltid er tilgjengelige for barnehagen, og at de bør gjøres mer synlige. Videre satte de krav til dyktige medarbeidere i barnevernet som tar barnehagen på alvor og gir respekt, og forklarte at dette ville gjøre dem tryggere på at saken ble behandlet på en god måte. Med dette kan det se ut til at deltakerne i fokusgruppeintervjuet syntes det er viktig å selv skape et godt forhold til barnevernet og måten de arbeider på, før en som pedagogisk leder selv kan påvirke til gode holdninger blant foreldregruppen. Både deltakerne i fokusgruppeintervjuet og funnene i Baklien (2009) samsvarer med hverandre, ved at de begge legger vekt på at en skaper relasjoner og kan «sette fjes» på hverandre som samarbeidspartnere. Det kan derfor se ut til at terskelen for å samarbeide med personer en allerede har møtt og skapt relasjoner til, er lavere enn personer en ikke har møtt.

Som tidligere nevnt påpeker Drugli (2008) at en som pedagogisk leder må kunne motivere og lede foreldrene. Videre la Drugli frem at ved å lede på en respektfull og gjensidig måte vil de fleste foreldrene vise mer vilje til å samarbeide for å hjelpe barna. Også fokusgruppedeltakerne la vekt på at en som leder må ivareta og skape sikrere og tryggere foreldre gjennom et åpent samarbeid med foreldrene. Her poengterte deltakerne at en har et ønske om å spille på lag med foreldrene, og at det derfor blir viktig å få frem at barnevernet kan hjelpe med det som barnehagen ikke kan.

Fokusgruppedeltakerne hevdet også at det er viktig å gjøre informasjon om barnevernet naturlig sammen med annen informasjon om andre instanser. Her la de vekt på at det er viktig å være tydelig om barnevernet på foreldresamtaler og ufarliggjøre dem ved å sette barnevernet på banen.

Deltakerne la her frem et konkret eksempel om at barnevernet kan komme inn på foreldremøter og informere tidlig om hva de faktisk kan tilby. Dette er noe som også informant 4 presiserte at hun/han ønsker i starten av barnehageåret. Sett i lys av dette diskuterte fokusgruppedeltakerne at dette kan være med på å påvirke holdningene ved at nye foreldre i barnehagen ikke nødvendigvis har opparbeidet seg sterke tanker og holdninger om barnevernet, og de kan derfor være lettere å forme i

en tidligere fase. Kan lite eller ingen kunnskap om barnevernet hos foreldrene skape uklare og flersidige syn på tjenesten, og kan en som pedagogisk leder på en småbarnsavdeling forhindre dette ved at en gir tilstrekkelig informasjon tidlig nok til foreldrene?

Deltakerne i fokusgruppeintervjuet la vekt på at en som pedagogisk leder har en utdanning som fører til mer ansvar enn en som er fagarbeider eller assistent. Deltakerne poengterte derfor at det er naturlig at foreldrene skal forholde seg til denne lederen i barnehagen, og at lederen bør skape åpenhet ovenfor foreldrene, og forklare dem at dersom det er noe kan de kontakte lederen. Også Eriksen og Germeten (2012) fremhever viktigheten med dette, ved at de hevder at pedagogen må legge til rette for foreldrenes spørsmål og kritiske kommentarer, og være åpne for deres tanker. Fokusgruppedeltakerne diskuterte at dette er viktig fordi lederen skal ivareta og skape sikrere og tryggere foreldre. Drugli (2008) deler dette synet og hevder at dersom den pedagogiske lederen bryr seg om barnet, og er oppriktig interessert i samarbeid med foreldrene, vil holdningene være mer positivt anlagt.

En viktig vending i dette temaet er at, som deltakerne i fokusgruppeintervjuet diskuterte, en som pedagogisk leder ikke nødvendigvis møter foreldrene og barna like mye som de andre ansatte på avdelingen. Det kan derfor se ut til at det er viktig at en som pedagogisk synliggjør og fremhever deres samarbeid med foreldrene tidlig, fordi det ikke nødvendigvis synes til daglig. Sett ut i fra vanskelige samtaler og samarbeid med barnevernet sa derfor deltakerne at det var viktig å informere personalet og skape en åpen dialog blant dem, fordi det er viktig at personalet blir enige om hvordan en skal oppføre seg og hva en skal si og ikke si. Deltakerne poengterte at de ville ta dette opp på et personalmøte for å vise hvordan en skal formidle informasjon og holdninger som et samlet personale. Om vi ser dette i sammenheng kan det se ut til at en som pedagogisk leder ikke bare bør tenke over hvordan en selv fremtrer i rollen som leder ovenfor foreldrene. Kan det også være viktig at en som pedagogisk leder veileder personalet om hvordan en skal samarbeide tett med foreldrene i denne sammenhengen, spesielt dersom den pedagogiske lederen ikke er tilstede?

6.0 Avslutning

I problemstillingen vår ville vi finne ut av hvilke kunnskaper og holdninger foreldre i barnehagen har om samarbeid med barnevernet, og ut i fra vår funn ser dette ut til å være varierende og delvis manglende. Samtlige av våre informanter var positive til samarbeidet og mente at dette er viktig, likevel var det ingen av informantene som beskrev hva dette samarbeidet innebar. Grunnen til dette kan se ut til å være på grunn av manglende informasjon om barnevernet fra barnehagen, og at foreldrene muligens erstatter denne mangelen av kunnskap ved å ta inn informasjon gjennom media og miljøet rundt. Som funnene viser kan dette være med på å skape varierende holdninger, blant annet fordi media ofte har en negativ vinkling rundt barnevernets arbeid (Barne- og familiedepartementet 2001-2002 og Baklien, 2009). Ingen av våre informanter hadde direkte negative holdninger til barnevernet, men noen av de uttrykte negativt ladede antakelser. Dette trodde de kom av for lite kunnskaper om barnevernet eller innvirkning fra miljøet rundt, og ser vi dette opp mot de teoretiske funnene i oppgaven samsvarer disse beskrivelsene med hverandre. Ut i fra dette kan det se ut til at mangel på kunnskap kan ha skapt konsekvenser for hvilke holdninger foreldrene i barnehagen opparbeider seg.

Videre i problemstillingen ville vi finne ut hvordan en som pedagogisk leder kan bidra til et positivt syn på barnevernet som en hjelpende instans. Det kan se ut til at flere ansatte i barnehagen selv har varierte holdninger til samarbeid med barnevernet, og at dette videre påvirker deres samarbeid og informasjonsgivning med foreldrene (Baklien, 2009 og Drugli, 2008). Her la fokusgruppedeltakere vekt på kunnskapsheving, og våre funn indikerer at dersom ansatte i barnehagen skaffer seg informasjon om barnevernet, og får forståelse for arbeidet, kan det bli lettere å formidle informasjon når en selv er trygge på temaet. Som pedagogisk leder møter en ikke nødvendigvis foreldrene og barna like mye som de andre på avdelingen, og det kan derfor se ut til at det er viktig at en som leder skaper åpenhet i personalet hvor en blir enige om hvordan en skal opptre i denne typen samarbeid. Det er derfor ikke bare viktig å tenke på hvordan en selv fremtrer i rollen som leder, men også hvordan en veileder personalet for å skape et godt samarbeid med foreldrene (KD, 2011).

Når en ser på nye foreldre i barnehagen kan det være at de ikke nødvendigvis har opparbeidet seg sterke tanker og holdninger om barnevernet, og at det dermed kan være lettere å bidra til positivt ladede holdninger og kunnskaper hos foreldrene gjennom barnehagen. Våre funn i teori og fokusgruppeintervjuet fokuserte av denne grunn på at informasjon om samarbeid med barnevernet burde komme ut til foreldrene svært tidlig i samarbeidet, og at dette bør og kan føre til at samarbeidet videre bygges på tillit og åpenhet (Lilleberg og Rieber-Mohn, 2011).

I forhold til problemstillingen kan vi ut i fra teori og funnene våre konkludere med at foreldrenes kunnskaper og holdninger er svært varierende og at en som pedagogisk leder kan bidra til positivt syn blant annet gjennom kunnskapsheving i personalet og tidlig og tydelig informasjonsgivning til foreldrene i barnehagen. Å opparbeide positive holdninger i et slikt samarbeid kan være en lang prosess, men dersom en klarer å bygge tillit kan en også endre rammene for det langsiktige samarbeidet.

7.0 Litteraturliste

Ordinær litteratur:

- Barne- og familiedepartementet (1999) *Barnehager til beste for barn og foreldre*. St.meld. 27 (1999-2000) Det kongelige barne- og familiedepartementet.
- Barne- og familiedepartementet (2002) *Om barne- og ungdomsvernet*. St.meld. 40 (2001-2002) Det kongelige barne- og familiedepartementet.
- Bø, I, (2011) *Foreldre og fagfolk*. Universitetsforlaget. Oslo. 3. Utgave
- Dalland, O. (2012) *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Gyldendal Akademisk. Oslo. 5. Utgave.
- Drugli, M. og Onsjøen, R. (2010) *Vanskelige foreldresamtaler – gode dialoger*. Cappelen Damm AS. Oslo.
- Gotvassli, K. (2013) *Strategisk kompetanseutvikling i barnehagen*. Cappelen Damm AS. Oslo
- Jacobsen, D. (2010) *Forståelse, beskrivelse og forklaring: Innføring i metode for helse- og sosialfagene*. Høyskoleforlaget. Kristiansand. 2. Utgave
- Kunnskapsdepartementet (2009) *Til barnets beste – samarbeid mellom barnehagen og barnevernstjenesten*. Barne og likestillingsdepartementet. Oslo.
- Kunnskapsdepartementet (2011) *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Fagbokforlaget. Bergen
- Lovdata (1993, 01. Januar) *Lov om barneverntjeneste (barnevernloven)*. Hentet 13. Februar fra Lovdata http://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=barnevernslov*#KAPITTEL_1
- Lovdata (2006, 01. Januar) *Lov om barnehager (barnehageloven)*. Hentet 13. Februar 2014 fra Lovdata <http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Skogen, E., Haugen, R., Lundestad, M. og Slåtten, M. (2013) *Å være leder i barnehagen*. Fagbokforlaget. Bergen. 2. utgave.

Selvalgt litteratur:

- Baklien, B. (2009) *Skole, barnehage, barnevernstjeneste – bilder av «de andre» hindrer samarbeid*. Norges barnevern. Nr. 4 (2009). S. 236-245. Undervisningsforlaget.
- Bunkholdt, V. og Sandbæk, M. (2008) *Praktisk barnevernarbeid*. Gyldendal akademisk. Oslo. 5. Utgave
- Drugli, M. (2008) *Barn som vekker bekymring*. Cappelen Damm.

- Eriksen, K. (2014) Kapittel: *Hvordan kan lederen styrke og benytte kompetansen til assistentene*. I: Eilifsen, M. og Dysvik, A. (2014) *Barnehagelederen – en samling av erfaringsbasert teori*. Universitetsforlaget Oslo.
- Eriksen, E og Germeten, S. (2012) *Barnevern i barnehage og skole: møte mellom barn, foreldre og profesjoner*. Cappelen Damm AS. Oslo
- Glaser, V. (2013) *Foreldresamarbeid: barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Undervisningsforlaget. Oslo.
- Glavin, K. og Erdal, B. (2013) *Tverrfaglig samarbeid i praksis – til beste for barn og unge i kommune-Norge*. Kommuneforlaget Oslo. 3. Utgave
- Horrigmo, K. og Nylehn, B. (2004) *Samfunnsfaglige perspektiver på barnehagen: Institusjonell utvikling, ledelse og organisasjon*. Fagbokforlaget. Bergen.
- Larsen, A.K. (2007) *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Fagbokforlaget. Bergen.
- Liane, V. (2003) *Lærte av mediestorm*. Embla nr. 3 2003. s. 4-5.
- Lilleberg, E og Rieber-Mohn, T. (2011) *Når barns atferd gjør deg bekymret: Samarbeid med barnevernet til barnets beste*. PEDLEX norsk skoleinformasjon. Oslo. 2. Utgave
- Olsen, L. (2012) *Juss i barnehagen*. Høyskoleforlaget. Kristiansand. 3. utgave.

8.0 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1: Intervjuguide til foreldreintervju

Bakgrunn

1. Hvilke jobb og/eller studiebakgrunn har du?
2. Hva tenker du er barnehagens oppgaver ovenfor ditt barn?
3. Hva ser du som forelder på som viktig i deres samarbeid med barnehagen?

Kunnskaper

4. Har barnehagen informert om samarbeidspartnere og hjelpende instanser/organ?
5. Har du deltatt på noe form for informasjonsmøte om barnevernet?
 - a. Dersom ja, hvordan opplevde du dette?
6. Hvilke tanker og oppfatninger har du om barnevernet?
 - a. Hva tror du er grunnen til at du har denne oppfatningen?
7. Har du noe kunnskap om hjelpetiltakene barnevernet kan bidra med?
 - a. Eventuelt hva?

Opplevelser og syn

8. Hvilke tanker har du rundt barnehagens samarbeid med barnevernet?

8.2 Vedlegg 2: Intervjuguide til fokusgruppeintervju

Rammeplanen

*Det bør etableres et generelt og systematisk samarbeid mellom barnehage og barnevern. (...)
Barnehagen og barnevernet er to av flere aktører som bidrar til å skape trygge oppvekstvilkår for små barn (KD,2011, s.60).*

Påstand

Negativt fokus på barnevernet skaper motvilje hos foreldre til å ta i mot hjelp eller til å samarbeide med barnevernet.

- Hvordan kan en som pedagogisk leder bidra til et positivt syn på barnevernstjenesten som en hjelpende instans?
 - Hvordan ufarliggjøre/forebygge negative fordommer?
 - Kom med konkrete eksempler

8.3 Vedlegg 3: Skriv til informantene

8.3.1 Intervju til bacheloroppgave

Hei!

Vi er to studenter fra Høgskolen i Sogndal som skriver en bacheloroppgave om foreldresamarbeid og barnevern i barnehagen. Vi lurer på om dere har muligheten til å delta på et intervju angående oppgaven. Tidsrammen for intervjuet vil variere, men vi tenker maks 45 minutter, og intervjuet inneholder 8 spørsmål om temaet. På intervjuet ønsker vi å bruke en båndopptaker, men dette er bare for å hjelpe oss selv, og alt vil bli slettet etter at vi har skrive ned svarene til oppgaven. Vi går ut i fra taushetsplikten, og intervjuet er anonymt. Dersom det er av interesse kan dere få lese gjennom intervjuet når det er ferdigskrevet, slik at dere kan godkjenne det. Vi ønsker kontakt med førstegangsforeldre som selv ikke har vært i kontakt med barnevernet.

Håper en av dere har tid og er villige til å delta.

Mvh Studentane

8.3.2 Fokusgruppeintervju

Vi skriver nå bacheloroppgave i pedagogisk ledelse og skal i den forbindelse ha et fokusgruppeintervju med 5-6 pedagoger. Vi lurer på om dere kunne vært interessert i å delta på et slikt intervju? Oppgaven handler om foreldresamarbeid med tanke på barnevernet. Intervjuet går ut på at gruppen får en påstand og noen spørsmål som en skal diskutere rundt. Det er ikke nødvendig med forberedelse og varigheten regner vi til ca. 45 minutter. Vi ønsker å benytte båndopptaker, og dette lydopptaket vil bli slettet etter at vi har skrevet ut intervjuet. Vi går ut i fra taushetsplikten, og intervjuet er anonymt. Dersom det er av interesse kan dere få lese gjennom intervjuet når det er ferdigskrevet, slik at dere kan godkjenne det. Vi kommer gjerne innom og tar en prat for å avklare nærmere.

Håper at dette faller i interesse hos dere og at det kan la seg gjennomføre.

Mvh Studentene

